

дання матеріалу чіткою і ясною літературною мовою робить працю доступною як для широкої студентської аудиторії, так і для науковців.

Рецензію обговорено та схвалено на спільному засіданні кафедри теорії та історії держави і права Харківського національного університету внутрішніх справ та кафедри теорії і історії права навчально-наукового інституту права, економіки та соціології Харківського національного університету внутрішніх справ, протокол № 5 від 04.11.2010.

УДК 347.734(477)«18/19»

Володимир Греченко

доктор історичних наук, професор

УСТАНОВИ ДОВГОСТРОКОВОГО КРЕДИТУ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ 100 РОКІВ ПО ТОМУ

Як правило, абсолютна більшість наукових рецензій починається з фрази «монографію написано на актуальну тему». Не хотілося б іти тривіальним шляхом, але якщо розглянути дослідження¹ з теоретичної та практичної точок зору, то можна переконатися, що тема, обрана дослідником, є справді актуальною. Її «довготривала» (а інакше тут і не скажеш!) актуальність пов'язана зі значенням сільського господарства для розвитку України на усіх етапах її історії. Як і за допомогою кого і чого його підіймати – ось у чому питання. Бути чи не бути ефективному сільському господарству – на це гамлетівське питання автор чітко й вагомо відповідає: «Бути!», але за допомогою дієвого і поточного кредитування. На думку вченого, українська держава не зможе обійтися без використання різноманітних можливостей цивілізованої іпотеки, покликаної стати підґрунтям державної аграрної програми для виведення із занепаду сільськогосподарського сектора економіки».

Для цього автор пропонує широко скористатися історичним досвідом фінансово-правового регулювання суспільних відносин у галузі іпотечного кредитування. Такий повчальний дослід було накопичено на українських землях Російської імперії у пореформений період, який охоплює другу половину XIX – початок XX століття.

Перше, що впадає в око, коли читаєш цю фундаментальну роботу (фундаментальну не лише за обсягом, хоча він теж вра-

---

¹ Кириченко В. Є. Установи довгострокового кредиту Російської імперії в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.): історико-правове дослідження : [монографія] / В. Є. Кириченко. – Х. : Контраст, 2010. – 688 с.

жає – 688 сторінок!), – це дуже ґрунтовна джерельна база, у якій і архівні матеріали, і праці дореволюційних, радянських, українських істориків права. Особливо цікаво нам було читати розмірковування дослідника щодо дискусії в історичній науці, присвяченій аграрній історії Росії на початку ХХ ст. В. Є. Кириченко справедливо відзначив загальне значення концепції І. Д. Ковальченка та його учнів для розробки даної проблеми і виокремив те особливе, що стосується саме його теми.

Розкриваючи питання про організаційну будову та правове забезпечення діяльності приватних установ довгострокового кредиту, дослідник дійшов висновку, що саме з приватної ініціативи у пореформенні часи розпочалася відбудова іпотечного банківництва. В основу правового регулювання іпотечного банківництва, як справедливо зазначає автор, було покладено норми загального акціонерного законодавства, що виходило з дозвільної (привілейованої) системи засновництва.

Цікаві висновки та узагальнення зроблено вченим щодо організаційно-правових засад діяльності державних іпотечних установ. Автор відзначає, що специфіка соціально-політичного становища на Правобережній Україні та інтенсивність соціально-економічного розвитку Лівобережжя зумовили відкриття перших відділень на території України. Саме інститут іпотечно-кредитування надав можливість в умовах еволюційної трансформації провести перебудову поміщицького землеволодіння, створивши на його тлі буржуазну земельну власність, що ґрунтувалася на найманій праці, конкуренції та ринкових відносінах.

Автор звертає увагу на регіональні відмінності у діяльності державних іпотечних установ і це дає можливість систематизувати, класифікувати та деталізувати багатоаспектний процес їх формування. Вивчення, критичне осмислення, засвоєння цінного та перевіреного часом досвіду діяльності іпотечних установ є запорукою успішного бізнесу сьогодні.

У своїй дослідницькій студії В. Є. Кириченко достатньо ґрунтовно і точно розкрив обсяги та особливості діяльності державних іпотечних установ, узагальнив значний фактичний матеріал, «перелопатив» його з тим, щоб знайти перлину наукової істини. Аргументовано, достатньо детально, неупереджено і виважено вчений аналізує і процес ліквідації земельних банків. Автор справедливо зазначає, що окрім звичайних процедур ліквідаторам треба було впорядкувати земельні фонди, що перебували у розпорядженні банків, а також вирішити питання щодо зобов'язань за емітованими банками цінними паперами, що мали гарантії держави. Як відомо, ці проблеми були вирішені досить просто: землі було конфісковано, а ліквідаційній

комісії залишилося лише виправити документи, а виплати за банківськими цінними паперами взагалі було припинено.

Абсолютна більшість авторських висновків і спостережень є результатом предметного наукового аналізу. Важливими елементами рецензованої роботи, в яких акумульована новизна і творчий період вченого до дослідження, є узагальнюючі дані як результат систематизації та синтезу матеріалу.

Констатуючи високий рівень роботи, автору як нам здається, слід було формулювання підрозділів 2.1 та 3.1 зробити чіткішими з історико-правової точки зору, підкресливши правові засади заснування і розвитку акціонерних земельних банків.

Рецензована монографія цілком може слугувати основою докторської дисертації, оскільки її автор у даному дослідженні виявив себе як висококваліфікований фахівець з історії права.

УДК [343.123.12:343.85](049.32)

Долженков О. Ф.

*доктор юридичних наук, професор,
директор навчально-наукового інституту
фінансово-економічної безпеки та права
Одеського державного університету внутрішніх справ*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ І ПРИПИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Боротьба зі злочинністю протягом останніх років характеризується підвищенням вимог з боку держави до правоохоронних органів з питань запобігання, викриття, розкриття і розслідування злочинів. Особлива увага приділяється запобіганню злочинів, що відповідає конституційним вимогам щодо забезпечення правопорядку в державі. Запобіжні заходи через кризові, економічні та соціальні негаразди в державі та в цілому світі не дають ефективних результатів, що потребує відповідних зусиль від державних, правоохоронних органів і громадських організацій для усунення чинників, які сприяють вчиненню злочинних проявів. Із цією метою продовжується реформування правоохоронних органів, зокрема, органів внутрішніх справ України, у зв'язку із чим вносяться відповідні зміни й доповнення до чинного національного законодавства, удосконалюються форми й методи оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів, продовжується наукова розробка проблемних питань у сфері запобігання злочинності, що є головним пріоритетом у роботі дослідників відповідної проблематики. Практика розгляду окремих аспектів запобігання злочинності органами внутрішніх справ здійснюється крізь призму теорії та

© Долженков О. Ф., 2010